

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૧૨૬૪૧/૨૦૧૬

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાની

સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહીઆ

સહી/-

=====

૧	શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?	ના

=====

સિકંદરભાઈ નાસીરભાઈ થીમ અને ૩ અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

રાજ્ય નિર્વાચન આયોગ, ગુજરાત અને ૯ સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદારો નં. ૧-૪ તરફે વકીલ શ્રી વિરાટ જી પોપટ

સામાવાળાઓ નં.૭-૧૦ તરફે વકીલ શ્રી અજયસિંહ ઠાકુર

સામાવાળાઓ નં.૧, ૪-૫ તરફે વકીલ સુશ્રી રૂપલ આર પટેલ

સામાવાળાઓ નં. ૨, ૩, ૬ તરફે નોટિસ બજેલ છે.

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ: ૦૭/૦૩/૨૦૧૭

સીએવી ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા દ્વારા)

(૧) વર્તમાન રિટ અરજીમાં પાલીતાણા નગરપાલિકાની વર્ષ ૨૦૧૫ માં યોજાયેલી ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારતી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં થયેલા ૧૩ દિવસના વિલંબને માફ કરવા માટેની અરજી નામંજૂર કરતા, ચૂંટણી અરજી નં. ૨ વર્ષ ૨૦૧૫ માં નિશાની ૬ હેઠળ છટ્ટા એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ડિસ્ટ્રિક્ટ ભાવનગર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૧૬ ના આદેશને પ્રશ્ન હેઠળ મૂકવામાં આવ્યો છે.

(૨) રેકૉર્ડમાંથી તારવવામાં આવેલા કેસના ટૂંકા તથ્યો, જેના કારણે વર્તમાન અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે, તે એ છે કે વર્ષ ૨૦૧૫ માં પાલીતાણા નગરપાલિકાની ચૂંટણી ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ટૂંકમાં 'નગરપાલિકા અધિનિયમ') ની જોગવાઈઓ હેઠળ યોજવામાં આવી હતી અને તેના પરિણામો ૦૨.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. અરજદારોએ તારીખ ૦૩.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને પાલીતાણા નગરપાલિકાના વોર્ડ નં. ૩ માટે અહીંના ખાનગી પ્રતિવાદીઓની ચૂંટણી પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો.

(૩) નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓ મુજબ, ચૂંટણીમાં મતદાન કરવા લાયક કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા ચૂંટણીના પરિણામની

જાહેરાતની તારીખ પછી પંદર દિવસની અંદર કોઈપણ સમયે જિલ્લા અદાલત સમક્ષ કોઈપણ ચૂંટણીની માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય છે. અરજદારોનો કેસ એવો છે કે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં ૧૩ દિવસનો વિલંબ થયો હોવાથી, ચૂંટણી અરજી સાથે વિલંબ માફ કરવા માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે તેના આધાર અને કારણો જણાવવામાં આવ્યા હતા.

- (૪) આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા, જેમ કે ઉપર જણાવવામાં આવ્યું છે, ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે વિલંબ માફ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને મુખ્યત્વે એવા આધાર પર અરજદારોની ચૂંટણી અરજી સ્વીકારી ન હતી કે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં થયેલા વિલંબને માફ કરવા માટે નગરપાલિકા અધિનિયમમાં કોઈ જોગવાઈ નથી. સમયમર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ (ટૂંકમાં 'સમયમર્યાદા અધિનિયમ') ની કલમ ૨૯(૨) પર આધાર રાખતા અરજદારો તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી વી.જી. પોપટે રજૂઆત કરી છે કે તે નગરપાલિકા અધિનિયમને લાગુ પડશે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વિલંબ માફ કરવાની સત્તા સમયમર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૨૯(૨) માંથી ઉદ્ભવે છે કારણ કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ કલમ ૪ થી ૨૪ ના લાગુ પડવાની બાબતને સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખવામાં આવી નથી. આમ, અરજદારો તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં

આવે છે કે સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ ની જોગવાઈ હેઠળ વિલંબ માફ કરી શકાય છે.

(૫) તેનાથી વિપરિત, ચૂંટણી સત્તામંડળો વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી રૂપલ પટેલે રજૂઆત કરી છે કે નિશાની ૬ હેઠળ ૬૯૯ એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ડિસ્ટ્રિક્ટ ભાવનગર દ્વારા પસાર કરાયેલો તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૧૬ નો આદેશ ન્યાયિક છે અને તેમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી. તેમણે એવી દલીલ કરી છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ મુજબ, જો ચૂંટણીની માન્યતા પર કોઈ પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે તો, તેમાં વિચાર્યા મુજબની તપાસ હાથ ધરવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા આસિસ્ટન્ટ જજના ગ્રેડથી નીચે ન હોય તેવા ન્યાયાધીશની નિમણૂક કરવામાં આવે છે. તેમણે દલીલ કરી છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતા ન્યાયાધીશને સમયમર્યાદા અધિનિયમ હેઠળ કલ્પ્યા મુજબ કડક અર્થમાં "કોર્ટ" કહી શકાય નહીં, અને તેમની સમક્ષની કાર્યવાહીના સ્વરૂપને દીવાની કાર્યવાહી કહી શકાય નહીં. તેણીએ જણાવ્યું છે કે વર્તમાન અધિનિયમ પોતાનામાં એક સંપૂર્ણ કોડ (સંહિતા) છે, તેથી સમયમર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે નહીં. આ સંદર્ભમાં, હુકમદેવ નારાયણ ચાદવ વિરુદ્ધ લલિત નારાયણ મિશ્રા, (૧૯૭૪) ૨ S.C.C. ૧૩૩ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો

છે. તેણીએ ખાસ રજૂઆત કરી છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી, જે અરજી અથવા ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ માફ કરવાની સત્તા પ્રદાન કરતી હોય. નગરપાલિકા અધિનિયમ પોતે જ ૧૫ દિવસના સમયગાળાની કલ્પના કરે છે, તેથી ત્યારબાદ દાખલ કરવામાં આવેલી કોઈપણ અરજી સ્વાભાવિક પરિણામ તરીકે સ્વીકારી શકાય નહીં. આ સંદર્ભે શ્રી સોમાભાઈ કચરાદાસ પટેલ વિરુદ્ધ પટેલ બેચરભાઈ શંભુભાઈ અને અન્ય, (૧૯૮૨ G.L.H ૨૨૭) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા આ અદાલતના ડિવિઝન બેંચના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે.

(૬) તેણીએ ગુજરાત નગરપાલિકા (ચૂંટણી સંચાલન) નિયમો, ૧૯૯૪ (ટૂંકમાં 'નિયમો') ના નિયમ ૭૧ તરફ આ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું છે, જે જણાવે છે કે ચૂંટણીને લગતા દસ્તાવેજો એક મહિનાના સમયગાળા માટે જાળવી રાખવામાં આવશે અને ત્યારબાદ તેનો નાશ કરવામાં આવશે. તેણીએ રજૂઆત કરી છે કે જો ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ માફ કરવાની કોઈ સત્તા ન્યાયાધીશને આપવામાં આવે છે, તો તે એવી વિસંગત પરિસ્થિતિ તરફ દોરી શકે છે જેમાં નિયમોનો નિયમ ૭૧ નિર્રથક બની શકે છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સંદર્ભમાં, પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટે એવી દલીલ કરી છે કે આ અદાલતની કોઈ દખલગીરીની આવશ્યકતા નથી

કારણ કે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી નિશાની ૬ હેઠળની અરજી એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ડિસ્ટ્રિક્ટ ભાવનગર દ્વારા યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરવામાં આવી છે.

- (૭) વળતા જવાબમાં અરજદારોના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પોપટે રજૂઆત કરી છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ને સંપૂર્ણ સંહિતા ગણી શકાય નહીં કારણ કે કલમ ૧૪ નીચે મુજબ જોગવાઈઓ કરે છે (૧) ચૂંટણી અરજી ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ સમક્ષ ૧૫ દિવસની અંદર દાખલ કરવાની રહેશે; (૨) જો કોઈ કેસ માટે અથવા આવા કેસો માટે ખાસ કરીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા ન્યાયાધીશ દ્વારા તપાસ કરવાની હોય, તો દીવાની અદાલતની જેમ પુરાવા રજૂ કરવાની સત્તા પૂરી પાડવામાં આવે છે; (૩) સમાધાન, પાછી ખેંચવા તેમજ પ્લીડિંગ્સમાં સુધારાના હેતુ માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ને બાકાત રાખવાની જોગવાઈ છે. આમ, કલમ ૧૫ દિવસની મુદત પછી રજૂ કરવામાં આવતી ચૂંટણી અરજીને કાઢી નાખવા વિશે વાત કરતી નથી અને, તેથી, રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની જોગવાઈઓથી વિપરીત, નગરપાલિકા અધિનિયમને પોતાનામાં સંપૂર્ણ સંહિતા કહી શકાય નહીં. તેમની રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે, અરજદારોના વિદ્વાન એડવોકેટે માંગુરામ વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી, (૧૯૭૬) ૧ S.C.C. ૩૯૨ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે,

ખાસ કરીને કાયદાના એ પ્રસ્તાવ માટે તેના ફકરા નં. ૭ પર, કે જો વિશેષ કાયદો સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ ના અમલને બાકાત રાખે તો જ તે વિસ્થાપિત થશે. શેખ સૈદુલુ વિરુદ્ધ ચુક્કા ઈસુ, (૨૦૦૨) ૩ S.C.C. ૧૩૦ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, વધુ ચોક્કસ રીતે ફકરા ૧૩ પર જેમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે "અતિ-તકનીકી અભિગમ અપનાવીને તકનીકી બાબતોના આવરણ હેઠળ કાયદા હેઠળ પૂરો પાડવામાં આવેલ ઉપાય નિષ્ફળ જવો જોઈએ નહીં. મુક્ત અને ન્યાયી ચૂંટણીઓ લોકશાહી શાસનવ્યવસ્થાની ગેરંટી છે અને આવા ઉદ્દેશ્યને પ્રાપ્ત કરવા માટે ચૂંટણી કાયદાઓમાં વિવિધ જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવી છે, જેમાં સૌથી મહત્વની જોગવાઈ કાયદા હેઠળ નિર્દિષ્ટ આધારો પર ચૂંટણીઓને પડકારવાનો ઉપાય છે." તેમણે એમ પણ દલીલ કરી છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા જે નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે હુકમદેવ નારાયણ ચાદવ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે જે કેસમાં વિશેષ કાયદો સ્પષ્ટ સંદર્ભ દ્વારા સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૪ થી ૨૪ ની જોગવાઈઓને બાકાત રાખતો ન હોય, તેમાં પણ તે જોગવાઈઓનું સ્વરૂપ અથવા વિષયવસ્તુનું સ્વરૂપ અને વિશેષ કાયદાની યોજનાએ તેમના અમલને કેટલી હદે બાકાત રાખ્યો છે તે તપાસવા અદાલત માટે ખુલ્લું રહેશે.

(૮) આ અદાલત દ્વારા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પોપટને પૂછવામાં આવેલા એ પ્રશ્નના જવાબમાં કે શું નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા ન્યાયાધીશ "પર્સોના ડેક્લિઝેટ" છે કે "કોર્ટ", તેમણે રજૂઆત કરી છે કે તે સુસ્થાપિત છે કે "પર્સોના ડેક્લિઝેટ" તરીકે નિયુક્ત કરાયેલ વ્યક્તિ જે જોગવાઈઓ હેઠળ તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હોય તેની બહાર સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે નહીં. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જો નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા ન્યાયાધીશને પર્સોના ડેક્લિઝેટ તરીકે ગણવામાં આવે છે, તો જોગવાઈ ક્યાંય એવું નિર્ધારિત કરતી નથી કે તેમને ૧૫ દિવસ પછી અરજીને રદ કરવાની સત્તા હશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પર્સોના ડેક્લિઝેટ માત્ર તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે અને તેઓ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને ધારણ કરી શકે નહીં. તેમના દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે; તે જોઈ શકાય છે કે કોર્ટ પાસે સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૩ ના આધારે એવી અરજીને કાઢી નાખવાનું અધિકારક્ષેત્ર હશે જે મર્યાદાના સમયગાળામાં રજૂ કરવામાં આવી નથી. આમ, જ્યારે અરજદારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી અરજી રદ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ન્યાયાધીશે કોર્ટની ક્ષમતામાં કામ કર્યું છે અને પર્સોના ડેક્લિઝેટ તરીકે ખાનગી ક્ષમતામાં નહીં. દલીલ ખાતર એવું માની લેવામાં આવે તો પણ કે ન્યાયાધીશને પર્સોના ડેક્લિઝેટ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે, તો પણ

તે સત્તાઓ ન્યાયાધીશ પાસે રહેલી સત્તાઓ ઉપરાંતની હશે, અને અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ન્યાયાધીશ દ્વારા ડિસ્ટ્રિક્ટ જજની ક્ષમતામાં કરવામાં આવે છે, જે આવી અદાલતોમાં નિહિત છે.

(૯) અમે વિવાદના પક્ષકારો માટે વિદ્વાન એડવોકેટ્સ દ્વારા ઊભા કરવામાં આવેલા સામસામેના વાંધાઓ પર વિચાર કર્યો છે.

(૧૦) વર્તમાન અરજીમાં સંકળાયેલા વિવાદનો મુખ્ય મુદ્દો ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ પર સમયમર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની જોગવાઈઓની લાગુ પડવાની બાબત, અને અરજી અથવા ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબને માફ કરવા માટે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ નિયુક્ત ન્યાયાધીશ દ્વારા સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ લાગુ કરીને સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો છે.

(૧૧) ઉપરોક્ત મુદ્દાની મૂલવણી કરવા માટે, નગરપાલિકા અધિનિયમ અને સમયમર્યાદા અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો ફાયદાકારક રહેશે. નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની સંબંધિત જોગવાઈઓ નીચે મુજબ ઉતારવામાં આવી છે:

"કલમ ૧૪: ચૂંટણીઓની માન્યતાનું નિર્ધારણ

(૧) જો કાઉન્સિલરની કોઈપણ ચૂંટણીની માન્યતા પર એ ચૂંટણીમાં મતદાન કરવા માટે લાયક કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે કે જેના સંદર્ભમાં આવો પ્રશ્ન છે અથવા આવી ચૂંટણી માટેના કોઈપણ ઉમેદવાર દ્વારા, આવી વ્યક્તિ ચૂંટણીના પરિણામની જાહેરાતની તારીખ પછી પંદર દિવસની અંદર કોઈપણ સમયે આવા પ્રશ્નના નિર્ધારણ માટે જિલ્લા અદાલત સમક્ષ અરજી કરી શકે છે જેના જિલ્લામાં ચૂંટણી યોજાઈ છે અથવા યોજાવી જોઈતી હતી.

(૨) ત્યારબાદ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ખાસ કરીને તે કેસ માટે અથવા સામાન્ય રીતે આવા કેસો માટે નિયુક્ત આસિસ્ટન્ટ જજના ગ્રેડથી નીચેના ન હોય તેવા ન્યાયાધીશ દ્વારા તપાસ હાથ ધરવામાં આવશે; અને આવા ન્યાયાધીશ, જરૂરી લાગે તેવી તપાસ પછી અને પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓને આધીન, ચૂંટણીના જાહેર થયેલા પરિણામને સમર્થન આપતો અથવા સુધારતો, અથવા ચૂંટણી રદ કરતો આદેશ પસાર કરી શકશે અને ઉક્ત તપાસના હેતુઓ માટે ઉક્ત ન્યાયાધીશ સાક્ષીઓને બોલાવી શકશે અને તેમની હાજરી ફરજિયાત કરી શકશે અને તેમને પુરાવા આપવા મજબૂર કરી શકશે જાણે કે તેઓ સિવિલ કોર્ટ હોય, અને તેઓ એવી સૂચના પણ આપી

શકશે કે આવી કોઈપણ તપાસનો સંપૂર્ણ અથવા કોઈપણ ભાગનો ખર્ચ કોના દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે. આવો ખર્ચ એવી રીતે વસૂલવાપાત્ર થશે જાણે કે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો ૫) હેઠળના દાવામાં એનાયત કરવામાં આવ્યો હોય. નિર્ણય અથવા આદેશ નિર્ણાયક રહેશે.

(૩) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ મળેલી બધી અરજીઓ-

- (ક) જેમાં સમાન વોર્ડનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે ચૂંટાયેલા કાઉન્સિલરોની ચૂંટણીની માન્યતા પ્રશ્ન હેઠળ હોય તેની સુનાવણી એ જ ન્યાયાધીશ દ્વારા કરવામાં આવશે; અને
- (ખ) જેમાં સમાન વોર્ડનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે ચૂંટાયેલા સમાન કાઉન્સિલરની ચૂંટણીની માન્યતા પ્રશ્ન હેઠળ હોય તેની સુનાવણી એકસાથે કરવામાં આવશે.

(૪) સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો ૫) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, ન્યાયાધીશ (ક) કોઈપણ અરજીમાં સમાધાન કરવા અથવા પાછી ખેંચવા અથવા (ખ) કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈપણ દલીલમાં ફેરફાર કરવા અથવા સુધારો કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં,

સિવાય કે તેમને ખાતરી થાય કે સમાધાન અથવા પાછી ખેંચવા માટેની આવી અરજી અથવા આવા ફેરફાર અથવા સુધારા માટેની અરજી શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરાઈ છે અને નિર્ણાયક નથી.

(પ) ઉમેદવાર દ્વારા ભ્રષ્ટ આચરણના કિસ્સામાં ઘોષણા.-

(ક) જો ન્યાયાધીશને ખાતરી થાય-

(૧) કે ચૂંટણીની તારીખે, ચૂંટાયેલ ઉમેદવાર લાયક ન હતો, અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ બેઠક ભરવા માટે પસંદ થવા માટે ગેરલાયક હતો, અથવા

(૨) કે ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર અથવા તેના ચૂંટણી એજન્ટ દ્વારા અથવા ચૂંટાયેલા ઉમેદવાર અથવા તેના ચૂંટણી એજન્ટની સંમતિથી અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ ભ્રષ્ટ આચરણ કરવામાં આવ્યું છે; અથવા

(૩) કે કોઈપણ ઉમેદવારી પત્ર અયોગ્ય રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યું છે; અથવા

(૪) કે ચૂંટણીનું પરિણામ, જ્યાં સુધી તે ચૂંટાયેલા ઉમેદવારને લગતું છે, તે કોઈપણ ઉમેદવારી પત્રના અયોગ્ય સ્વીકારથી અથવા તેના ચૂંટણી એજન્ટ

સિવાયના અન્ય કોઈ એજન્ટ દ્વારા ચૂંટાયેલા ઉમેદવારના હિતમાં કરવામાં આવેલા કોઈપણ ભ્રષ્ટ આચરણથી, અથવા કોઈપણ મતની અયોગ્ય પ્રાપ્તિ, ઈનકાર અથવા નકારથી અથવા શૂન્ય હોય તેવા કોઈપણ મતની પ્રાપ્તિથી, અથવા આ અધિનિયમ અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવેલા કોઈપણ નિયમો અથવા આદેશોની જોગવાઈઓના કોઈપણ બિન-પાલનથી ભૌતિક રીતે પ્રભાવિત થયું છે, તો ન્યાયાધીશ ચૂંટાયેલા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદ કરશે અને જ્યાં મુદ્દા (૧) અથવા (૨) માં દર્શાવેલ આધાર પર ચૂંટણી રદ કરવામાં આવે ત્યાં, ઉમેદવારને ગેરલાયક જાહેર કરશે જેથી કલમ ૪૨ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ચોજાઈ શકે તેવી નવી ચૂંટણીના હેતુ માટે તે ગેરલાયક ઠરશે.

(ખ) મતોની ચકાસણી અને અન્ય કિસ્સાઓમાં ઘોષણા.-જો કોઈ કિસ્સામાં જેમાં ખંડ (ક) લાગુ પડતો નથી, તેમાં બે અથવા વધુ ઉમેદવારો વચ્ચે ચૂંટણીની માન્યતા વિવાદમાં હોય તો ન્યાયાધીશ, દરેક ઉમેદવારની તરફેણમાં નોંધાયેલા

મતોની ચકાસણી અને ગણતરી કર્યા પછી, જે ઉમેદવારની તરફેણમાં સૌથી વધુ માન્ય મતો હોવાનું જણાય તેને યોગ્ય રીતે ચૂંટાયેલા જાહેર કરશે:

એ જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે આવી ગણતરીના હેતુ માટે જો ન્યાયાધીશને જણાય કે કોઈપણ વ્યક્તિ, જાણીતી અથવા અજાણી દ્વારા, મત આપવામાં કે મેળવવામાં કોઈ ભ્રષ્ટ આચરણ કરવામાં આવ્યું છે, તો કોઈ મત માન્ય ગણાશે નહીં:

વધુ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આવી ગણતરી પછી, જો કોઈપણ ઉમેદવારો વચ્ચે મતોની સમાનતા અસ્તિત્વમાં હોવાનું જણાય અને એક મતનો ઉમેરો કોઈપણ ઉમેદવારને ચૂંટાયેલા જાહેર થવા માટે હકદાર બનાવશે, તો ઉમેદવાર અથવા ઉમેદવારો, જે પણ કિસ્સો હોય, તેમની તરફેણમાં નોંધાયેલા કુલ માન્ય મતોની સંખ્યામાં એક વધારાનો મત ઉમેરવામાં આવશે, જેની પસંદગી ન્યાયાધીશની હાજરીમાં તેઓ નક્કી કરે તે રીતે ચિઝી ખેંચીને કરવામાં આવશે.

(૬)

(૭) માત્ર અનિયમિતતાઓ અને અવિધિસરતાઓથી ચૂંટણી અમાન્ય થશે નહીં. જો કલમ ૬ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ અથવા ૨૪ [કલમ ૯ ની પેટા-કલમ (૨)] હેઠળ બનાવેલા નિયમોના અમલનો હવાલો સંભાળતા અધિકારી અથવા અધિકારીઓ દ્વારા થયેલી કોઈપણ ભૂલ અથવા ભ્રષ્ટ રીતે ન સર્જાઈ હોય તેવી અનિયમિતતા અથવા અવિધિસરતાના આધાર પર જ ચૂંટણીની માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે, તો ન્યાયાધીશ ચૂંટણી રદ કરશે નહીં.

સમજૂતી. આ ખંડમાં "ભૂલ" અભિવ્યક્તિમાં આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની જોગવાઈઓના કોઈપણ ભંગ અથવા તેના અમલની કોઈપણ ચૂક અથવા કોઈપણ બિન-પાલનનો સમાવેશ થતો નથી કે જેનાથી ચૂંટણીના પરિણામ પર ભૌતિક રીતે અસર પડી હોય.

(૮) ભ્રષ્ટ આચરણ કરનાર વ્યક્તિઓની ગેરલાયકાત.—જો ન્યાયાધીશ પેટા-કલમ (૫) ના ખંડ (ક) હેઠળ ચૂંટણી રદ કરે છે, તો તે, જો તેમને યોગ્ય લાગે તો, આ કલમના અર્થમાં જે વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ ભ્રષ્ટ આચરણ કરવામાં આવ્યું હોય તેવી

કોઈપણ વ્યક્તિને તે અથવા અન્ય કોઈપણ મ્યુનિસિપલ બોરોમાં સાત વર્ષથી વધુ ન હોય તેટલા વર્ષોની મુદત માટે ઉમેદવાર બનવાથી ગેરલાયક જાહેર કરી શકે છે, અને ન્યાયાધીશનો નિર્ણય નિર્ણાયક રહેશે: જોકે શરત એ છે કે રાજ્ય સરકાર, જેને તેમ કરવાની સત્તા આપી આપવામાં આવે છે, જો તેને તે બાબતે યોગ્ય લાગે તો, આદેશ દ્વારા કોઈપણ સમયે આવી વ્યક્તિને આવી ગેરલાયકાતમાંથી મુક્ત કરી શકે છે: વધુ શરત એ છે કે આવી ઘોષણા શા માટે ન કરવી જોઈએ તે અંગે કારણ દર્શાવવાની તક આપ્યા વિના આવી કોઈપણ વ્યક્તિના સંબંધમાં આવી કોઈ ઘોષણા કરવામાં આવશે નહીં."

(૧૨) સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ અને ૨૯(૨) નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે:

"કલમ ૫: અમુક કિસ્સાઓમાં નિર્ધારિત સમયગાળાનું વિસ્તરણ

કોઈપણ અપીલ અથવા કોઈપણ અરજી, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ ના ૫) ના ઓર્ડર ૨૧ ની કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળની અરજી સિવાય, નિર્ધારિત સમયગાળા પછી સ્વીકારી શકાશે જો અપીલકર્તા અથવા અરજદાર કોર્ટને સંતુષ્ટ કરે કે નિર્ધારિત

સમયગાળામાં અપીલ ન કરવા અથવા અરજી ન કરવા માટે તેની પાસે પૂરતું કારણ હતું.

સમજૂતી. નિર્ધારિત સમયગાળાની ખાતરી કરવામાં અથવા તેની ગણતરી કરવામાં હાઈકોર્ટના કોઈપણ આદેશ, પ્રથા અથવા ચુકાદા દ્વારા અપીલકર્તા અથવા અરજદાર ગેરમાર્ગે દોરાયા હતા તે હકીકત આ કલમના અર્થમાં પૂરતું કારણ હોઈ શકે છે.

કલમ ૨૯: બચાવ

(૧) આ અધિનિયમમાંની કોઈ પણ બાબત ભારતીય કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨ (૧૮૭૨ નો ૯) ની કલમ ૨૫ ને અસર કરશે નહીં.

(૨) જ્યાં કોઈ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદો કોઈપણ દાવા, અપીલ અથવા અરજી માટે અનુસૂચિ દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળાથી અલગ મર્યાદાનો સમયગાળો નિર્ધારિત કરે છે, ત્યારે કલમ ૩ ની જોગવાઈઓ એવી રીતે લાગુ પડશે જાણે કે તે સમયગાળો અનુસૂચિ દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળો હોય અને કોઈપણ વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા કોઈપણ દાવા, અપીલ અથવા અરજી માટે નિર્ધારિત મર્યાદાના કોઈપણ

સમયગાળાને નક્કી કરવાના હેતુ માટે, કલમ ૪ થી ૨૪ (સહિત) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ માત્ર એટલી હદે જ લાગુ પડશે, જેટલી હદે તેઓ આવા વિશેષ અથવા સ્થાનિક કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખવામાં આવી ન હોય.

(૩) લગ્ન અને છૂટાછેડાના સંદર્ભમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદામાં અન્યથા પ્રદાન કરવામાં આવ્યું હોય તે સિવાય, આ અધિનિયમની કોઈ પણ બાબત આવા કોઈપણ કાયદા હેઠળના કોઈપણ દાવા અથવા અન્ય કાર્યવાહીને લાગુ પડશે નહીં.

(૪) કલમ ૨૫ અને ૨૬ અને કલમ ૨ માં "ઈઝમેન્ટ" ની વ્યાખ્યા એવા કેસોમાં લાગુ પડશે નહીં જે પ્રદેશોમાં ભારતીય સુખાધિકાર અધિનિયમ, ૧૮૮૨ (૧૮૮૨ નો ૫) તે સમયે લાગુ થઈ શકે."

નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની રૂપરેખા સૂચવે છે કે સિવિલ જજ કે જેમની સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હોય તે વૈધાનિક સત્તામંડળ તરીકે તથ્ય-શોધ તપાસ અથવા અન્વેષણ કરવા માટે કાર્ય કરે છે જેમાં કાઉન્સિલરની ચૂંટણીની કોઈપણ માન્યતા પ્રશ્ન હેઠળ હોય. વૈધાનિક સત્તામંડળ તરીકે કાર્ય કરતા હોવા છતાં ન્યાયાધીશ પાસે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ "કોર્ટ" ના અમુક લક્ષણો અથવા લાક્ષણિકતાઓ હોય છે, કડક અર્થમાં, તેઓ સિવિલ કોર્ટના વડા

તરીકે સિવિલ જજના હોદ્દા પર હોતા નથી. નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ના વાંચન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે વિધાનસભાનો ઇરાદો "ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ" બનાવવાનો હતો અને "જ્યુડિશિયલ કોર્ટ" નહીં કે જેને માત્ર ચૂંટણી વિવાદોના નિકાલનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હોય. કલમમાં "રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત" શબ્દો દર્શાવે છે કે રાજ્યની સહજ ન્યાયિક સત્તા ચૂંટણી વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે સિવિલ જજને આપવામાં આવે છે.

(૧૩) આ તબક્કે ગુજરાત રાજ્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રેવન્યુ ટ્રિબ્યુનલ બાર એસોસિએશન અને અન્ય, એઆઈઆર ૨૦૧૩ સુપ્રીમ કોર્ટ ૧૦૭ માં નોંધાયેલા સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો ઉચિત રહેશે, જેમાં આ મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"ભલે ટ્રિબ્યુનલનું નેતૃત્વ કરનાર વ્યક્તિ અન્યથા 'ન્યાયિક અધિકારી' હોય, પરંતુ તે માત્ર પર્સોના ડેફિનિટા હોઈ શકે છે, કોર્ટ નહીં, એ હકીકત હોવા છતાં કે તે અર્ધ-ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. સામાન્ય અર્થમાં, કોર્ટ પણ એક ટ્રિબ્યુનલ છે, જોકે, કોર્ટ એવી જ ટ્રિબ્યુનલ હોય છે જે સંબંધિત કાયદા દ્વારા બનાવવામાં આવી હોય અને તે રાજ્યની ન્યાયિક શાખાની હોય છે નહિ કે ઉક્ત રાજ્યની

કારોબારી શાખાની. 'કોર્ટ' અભિવ્યક્તિને તેના સામાન્ય રીતે સ્વીકૃત અર્થમાં એક નિર્ણય લેનાર સંસ્થા તરીકે સમજવામાં આવે છે, જે તેની સમક્ષ મુકદ્દમો લડતા પક્ષકારોને બંધનકર્તા અંતિમતા અને અધિકૃતતાની ભાવના ધરાવતા નિર્ણાયક ચુકાદાઓ આપવાના ન્યાયિક કાર્યો કરે છે. બીજું, તે રાજ્ય દ્વારા તેને સ્થાનાંતરિત સાર્વભૌમ ન્યાયિક સત્તાના ઉપયોગના ક્રમમાં હોવું જોઈએ. તેથી કોઈપણ ટ્રિબ્યુનલ અથવા સત્તામંડળ, જે આ લક્ષણો ધરાવે છે, તેને કોર્ટ તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે.

૧૦. વિશેષ કાયદાઓ હેઠળના કેસોનો નિકાલ કરવા અને તેથી કોર્ટની સાથે-સાથે વિશિષ્ટ નિર્ણયો પ્રદાન કરવા માટે મુખ્યત્વે ટ્રિબ્યુનલોની રચના કરવામાં આવી છે. તેથી, કોઈ ચોક્કસ અધિનિયમ/નિયમોનો સમૂહ એ નક્કી કરશે કે કોઈ ચોક્કસ ટ્રિબ્યુનલના કાર્યો ન્યાયના મૂળભૂત વહીવટ પ્રદાન કરતી અદાલતો જેવા છે કે કેમ. જ્યાં બે હરીફ પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ હોય અને કોઈ વૈધાનિક સત્તામંડળે તેમની વચ્ચે આવા વિવાદનો નિર્ણય લેવાનો હોય, ત્યારે આવા સત્તામંડળને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળ કહી શકાય, એટલે

કે, એવી પરિસ્થિતિ જ્યાં, (ક) કોઈ વૈધાનિક સત્તામંડળને કોઈ કાયદા હેઠળ કોઈ કાર્ય કરવાની સત્તા હોય (ખ) આવા સત્તામંડળનો આદેશ વિષયને પ્રતિકૂળ અસર કરશે અને (ગ) જોકે ત્યાં કોઈ વિવાદ અથવા બે હરીફ પક્ષકારો નથી, અને હરીફાઈ સત્તામંડળ અને વિષય વચ્ચે છે અને (ઘ) વૈધાનિક સત્તામંડળને કાયદા હેઠળ ન્યાયિક રીતે કાર્ય કરવાની આવશ્યકતા છે, તો ઉક્ત સત્તામંડળનો નિર્ણય અર્ધ-ન્યાયિક નિર્ણય છે. કોઈ સત્તામંડળ જ્યારે 'કોર્ટ' ના અમુક લક્ષણો અથવા ચિહ્નો ધરાવતું હોય, પરંતુ બધા જ નહીં, ત્યારે તેને અર્ધ-ન્યાયિક સત્તામંડળ તરીકે વર્ણવી શકાય છે. જો સી.પી.સી. અથવા સીઆર.પી.સી. હેઠળની અમુક સત્તાઓ કોઈ સત્તામંડળને આપવામાં આવી હોય, પરંતુ તેને રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓ સોંપવામાં આવી ન હોય, તો તેને કોર્ટ માની શકાય નહીં."

(૧૪) નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ કલ્પવામાં આવેલી કાર્યવાહીની સરખામણી દીવાની કાર્યવાહી સાથે કરી શકાય નહીં જેથી સમયમર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈઓને આકર્ષી શકાય. પી. મલય ચામી વિરુદ્ધ એમ. આંદી અંબલમ અને અન્ય, એઆઈઆર ૧૯૭૩ એસ.સી.

૨૦૭૭ માં નોંધાયેલા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે, લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની જોગવાઈઓની તપાસ કરતી વખતે, અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સામાન્ય રીતે અદાલતો માત્ર તકનીકીતાના આધારે ન્યાયને હરાવવાની મંજૂરી આપવાના વિરોધમાં હોય છે. પરંતુ ચૂંટણી અરજીનો નિર્ણય લેતી વખતે હાઈકોર્ટ માત્ર ચૂંટણી વિવાદનો નિર્ણય લેતી એક ટ્રિબ્યુનલ હોય છે. તેની સત્તાઓ સંપૂર્ણપણે તે કાયદાનું સર્જન છે જેના હેઠળ તેને ચૂંટણી અરજીઓની સુનાવણી કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. ચૂંટણી અરજી, જે વારંવાર દર્શાવવામાં આવ્યું છે, તે કાયદા મુજબની કાર્યવાહી કે ઈક્વિટીમાં દાવો નથી પરંતુ તે શુદ્ધ રીતે સામાન્ય કાયદા માટે અજાણી વૈધાનિક કાર્યવાહી છે અને કોર્ટ પાસે સામાન્ય કાયદાની કોઈ સત્તા હોતી નથી.

(૧૫) તેવી જ રીતે, નિસાર અહેમદ ઈબ્રાહીમ ખાન વિરુદ્ધ દેવલાલી કેન્ટોનમેન્ટ બોર્ડ અને અન્ય, ૧૯૮૭ (સપ્લીમેન્ટરી) એસ.સી.સી. ૫૬૨ માં નોંધાયેલા કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે:

"ચૂંટણીઓનો કોઈ સામાન્ય કાયદો નથી. ચૂંટણીની માન્યતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવતી કાર્યવાહીઓ શુદ્ધ રીતે વૈધાનિક કાર્યવાહીઓ છે. ચૂંટણી હરીફાઈ એ કાયદા હેઠળની કાર્યવાહી અથવા ઈક્વિટીમાં દાવો નથી, પરંતુ તે શુદ્ધ રીતે સામાન્ય

કાયદા માટે અજાણી વૈધાનિક કાર્યવાહી છે અને અદાલત પાસે સામાન્ય કાયદાની કોઈ સત્તા નથી. એ ઘસાયેલો પ્રસ્તાવ છે કે આવી કાર્યવાહીમાં વૈધાનિક આવશ્યકતાઓ કડક રીતે સ્થાપિત હોવી જોઈએ. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે જે ઉમેદવાર ચૂંટણીમાં જીત્યો છે તેની સફળતામાં હળવાશથી દખલ કરવી જોઈએ નહીં."

(૧૬) શ્રી સોમાભાઈ કચરાદાસ પટેલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ અદાલતના ડિવિઝન બેન્ચે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળના વિવાદની તપાસ કરતી વખતે એવું ઠરાવ્યું છે કે:

"ચૂંટણી અરજીમાં કરારના ભંગ અથવા કરારના ભંગ માટેની કાર્યવાહીનો કોઈ પ્રશ્ન નથી અને જ્યાં સુધી નુકસાનનો સંબંધ છે, તે કાર્યવાહીના અન્ય પક્ષકાર દ્વારા વિચારવામાં આવેલી કાર્યવાહીથી કાનૂની નુકસાન હોવું જોઈએ. કલમ ૧૪ હેઠળ ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલને માત્ર કાઉન્સિલરની ચૂંટણીની માન્યતા અંગેની તપાસની પરવાનગી છે અને એવા કોઈપણ કાનૂની નુકસાનનો પ્રશ્ન નથી કે જેનો ભોગ ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષનો અરજદાર બની શકે અને તેથી ઓર્ડર ૩૯ ના નિયમ ૨ નો એ ભાગ પણ જે "અન્ય કોઈપણ પ્રકારના નુકસાન" ની

વાત કરે છે, તે ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારતી કાર્યવાહીને લાગુ પડશે નહીં. આ સંજોગોમાં, ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ સંસ્થાગત કરાયેલી ચૂંટણી અરજીના કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા ઓર્ડર ૩૯, નિયમ ૨ નો પણ ઉપયોગ કરી શકાશે નહીં. જો એમ હોય, તો ચૂંટણી અરજીની પડતર અવસ્થા દરમિયાન મનાઈહુકમ આપવાનો ઈનકાર કરતા આદેશ સામે અપીલની જાળવણીક્ષમતા સ્થાપિત કરવા માટે ઓર્ડર ૪૩, નિયમ ૧ ની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી.

જો કે, અમારો મત એવો છે કે ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમે ન તો ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારતા અરજદારોને મનાઈહુકમ માંગવાના વાસ્તવિક અધિકાર સાથે રોક્યા છે કે ન તો તે મુજબ ટ્રિબ્યુનલમાં મનાઈહુકમ આપવાની સત્તા પ્રદાન કરી છે."

પરંતુ તે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે ગર્ભિત સત્તાના સિદ્ધાંતને ત્યારે જ અમલમાં લાવી શકાય જો એવું જણાય કે કાયદા દ્વારા સત્તામંડળ પર કોઈ ફરજ લાદવામાં આવી હતી અથવા

સત્તા આપવામાં આવી હતી અને એવું પણ જણાય કે જ્યાં સુધી કોઈ સહાયક અથવા આનુષંગિક સત્તા હોવાનું માની લેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ફરજ બજાવી શકાતી નથી અથવા સત્તાનો ઉપયોગ બિલકુલ કરી શકાતો નથી."

.... આ ગર્ભિત સત્તાના સિદ્ધાંતને ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓમાં વાંચી શકાતો નથી કારણ કે ટ્રિબ્યુનલે માત્ર તે ચૂંટણીની માન્યતાના પ્રશ્ન પર નિર્ણય લેવાનો હોય છે અને વર્તમાન કેસમાં માંગવામાં આવેલ પ્રકારનો મનાઈદુકમ તેની સમક્ષના પ્રશ્નના યોગ્ય નિર્ધારણ માટે જરૂરી હોવાનું કહી શકાય નહીં અને એવું પણ કહી શકાય નહીં કે જો આવી રાહત આપવામાં નહીં આવે તો ચૂંટણી અરજીનું પરિણામ, જો સફળ થાય તો, અર્થહીન બની જશે, અને એવું પણ કહી શકાય નહીં કે આવી કોઈ ગર્ભિત સત્તાની ગેરહાજરીમાં ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં.

માત્ર એટલું જ કહી શકાય કે જો કાયદા દ્વારા અપીલ પૂરી પાડવામાં આવી હોત, તો સિવિલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ અપીલને લગતી આ પ્રક્રિયાગત જોગવાઈ લાગુ થઈ હોત

પરંતુ ન તો ગર્ભિત સત્તા દ્વારા કે ન તો કાર્યવાહીના સ્વરૂપ દ્વારા એવું કહી શકાય કે ઓર્ડર ૩૯, નિયમ ૧ અથવા ૨ હેઠળ વચગાળાનો મનાઈદુકમ આપવાની સત્તા ગુજરાત નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળ રચાયેલ ટ્રિબ્યુનલને આપવામાં આવી છે. ઓમ પ્રકાશ વિરુદ્ધ અશ્વિની કુમાર બસ્સી, એઆઈઆર ૨૦૧૦ એસ.સી. ૩૭૯૧ માં નોંધાયેલા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના અભિપ્રાયની નોંધ લેવી ઉચિત રહેશે,

"૧૭. કલમ ૧૩-બી એ બિન-નિવાસી ભારતીય મકાન માલિકને રહેણાંક મકાન અથવા અનુસૂચિત મકાનનો તાત્કાલિક કબજો મેળવવા માટે આપવામાં આવેલી સત્તા છે જ્યારે તેમના પોતાના ઉપયોગ માટે અથવા સામાન્ય રીતે તેમની સાથે રહેતા અને તેમના પર નિર્ભર કોઈપણ વ્યક્તિના ઉપયોગ માટે તેની જરૂર હોય. આ અધિકાર માલિકના જીવનકાળ દરમિયાન માત્ર એક જ અરજી પૂરતો મર્યાદિત કરવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૮-એ(૨) એવી જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૩-બી હેઠળ અરજી મળ્યા પછી, કંટ્રોલર અનુસૂચિ ૨ માં ઉલ્લેખિત ફોર્મમાં ભાડૂત

પર બજવણી માટે સમન્સ જારી કરશે. ઉક્ત ફોર્મ સૂચવે છે કે સમન્સની બજવણીના ૧૫ દિવસની અંદર ભાડૂતે કંટ્રોલર સમક્ષ હાજર થવાનું હોય છે અને તેનો વિરોધ કરવા માટે રજા અરજી કરવાની હોય છે. રેન્ટ કંટ્રોલરને આવા સોગંદનામા અને અરજી કરવા માટેનો સમય લંબાવવાનો અધિકાર સોંપતી કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ નથી. રેન્ટ કંટ્રોલર કાયદાનું સર્જન હોવાને કારણે કાયદા દ્વારા તેને સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓની શરતોમાં જ કાર્ય કરી શકે છે અને, તેથી, વિલંબ માફ કરવા માટે સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળની અરજીને સ્વીકારી શકે નહીં કારણ કે કાયદો તેને આવી સત્તા આપતો નથી."

ઉપરોક્ત અવલોકનોનું પરિણામ એ છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલ "ન્યાયાધીશ" "પર્સોના ડેઝિગ્નાટા" છે અને "કોર્ટ" તરીકે નહીં પરંતુ "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે કાર્ય કરે છે. સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ માં "કોર્ટ" નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, જે નિર્ધારિત સમયગાળા પછી દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી દાખલ કરવાની સત્તા ધરાવે છે. નિત્યાનંદ

એમ જોશી વિરુદ્ધ જીવન વીમા નિગમ, ૧૯૬૯ (૨)
એસ.સી.સી. ૧૯૯ માં નોંધાયેલા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું
છે કે "કલમ ૫ હેઠળ માત્ર કોર્ટ જ નિર્ધારિત સમયગાળો પૂરો
થયા પછી અરજી સ્વીકારવા સક્ષમ છે જો કોર્ટને સંતુષ્ટિ થાય
કે અરજદાર પાસે અરજી ન કરવા માટે પૂરતું કારણ હતું.
અમને લાગે છે કે ભારતીય સમયમર્યાદા અધિનિયમની
યોજના એવી છે કે તે માત્ર અદાલતો સમક્ષની અરજીઓ સાથે
કામ કરે છે, અને લેબર કોર્ટ ભારતીય સમયમર્યાદા
અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની અંદર આવતી કોર્ટ નથી." આમ,
નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ "પર્સોના
ડેક્લિઝેશન" તરીકે કાર્ય કરતા ન્યાયાધીશ ચૂંટણી વિવાદનો
નિર્ણય કરતી "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે કાર્ય કરી રહ્યા હોવાનું કહી
શકાય અને "કોર્ટ" તરીકે નહીં, તેથી, સમયમર્યાદા
અધિનિયમની જોગવાઈઓ આવી કાયવાહીઓને લાગુ પડશે
નહીં.

(૧૭) નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ નું માત્ર વાંચન સ્પષ્ટ કરશે કે તે
વિલંબ માફ કરવા માટે કોઈ સત્તા પ્રદાન કરતી નથી. ન તો અધિનિયમ,
૧૯૬૩ ન તો (ચૂંટણી સંચાલન) નિયમો, ૧૯૯૪ વિલંબ માફ કરવાની

કોઈ સત્તા નિર્ધારિત કરે છે. અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ કલમ ૨૮(૨) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ સમયમર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈને બાકાત રાખવાની સ્પષ્ટ જોગવાઈ કરતી નથી, તેથી, ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૫ લાગુ પડશે, તે મહત્વહીન બની જાય છે કારણ કે નગરપાલિકા અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ એવું દર્શાવે છે કે ધારાસભાનો ઇરાદો તેને પોતાનામાં સ્વયં-સંપૂર્ણ અને વ્યાપક સંહિતા બનાવવાનો હતો. નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ના આધારે નિયુક્ત કરાયેલા ન્યાયાધીશ એ કાયદાનું સર્જન છે, તેથી તેઓ વિલંબ માફ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતા નથી જે તેમને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવી નથી. હુકમદેવ નારાયણ યાદવ (ઉપર મુજબ) અને માંગુ રામ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટનો નિર્ણય અરજદારોના બચાવમાં આવશે નહીં કારણ કે સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે વિશેષ કાયદાની યોજના અથવા સ્વરૂપ સમયમર્યાદા અધિનિયમની કામગીરીને કેટલી હદે બાકાત રાખે છે તેની કોર્ટે તપાસ કરવાની રહે છે. હાલના કેસમાં, ચૂંટણી વિવાદના નિર્ણયના હેતુ માટે ઘડવામાં આવેલ વિશેષ કાયદો પોતાનામાં એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે. નગરપાલિકા અધિનિયમનો વ્યાપ અને ઉદ્દેશ્ય સ્પષ્ટ કરે છે કે વિધાનસભાનો ઇરાદો એવો હતો કે ચૂંટણી વિવાદોનો શક્ય તેટલી ઝડપથી નિર્ણય કરવામાં આવે. વિલંબ માફ કરવાની સત્તાને ઉક્ત જોગવાઈઓમાં

વાંચી શકાય નહીં. નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળની કાર્યવાહીઓમાં સમયમર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫ ની લાગુ પડવાની બાબત આવા વિવાદોના ઝડપી અને મહેનતપૂર્વકના નિકાલના ધારાસભાના મૂળ હેતુને નિષ્ફળ બનાવશે. યોગ્ય રીતે, નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ નું સ્વરૂપ, વ્યાપ અને ઉદ્દેશ્ય સમયમર્યાદા અધિનિયમની બિન-લાગુ પડવાની બાબત દર્શાવે છે. અમને પ્રતિવાદી સત્તામંડળો માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોમાં યોગ્યતા જણાય છે કે જો ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ માફ કરવાની સત્તા આપવામાં આવે છે, તો તે ગુજરાત નગરપાલિકા (ચૂંટણી સંચાલન) નિયમો, ૧૯૯૪ ના નિયમ ૭૧ ને નિર્રથક બનાવશે કારણ કે તે ચૂંટણીને લગતા દસ્તાવેજો માત્ર એક મહિનાના સમયગાળા માટે જાળવી રાખવાની જોગવાઈ કરે છે. કોઈ આપેલ કેસમાં જો ચૂંટણી અરજી વિલંબથી દાખલ કરવામાં આવે, અને ઉપરોક્ત સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી એટલે કે એક મહિના પછી વિલંબ માફ કરવાની અરજી સ્વીકારવામાં આવે અને મંજૂર કરવામાં આવે, તો સત્તાવાળાઓ જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કરવાથી વંચિત રહી જશે. આવી પરિસ્થિતિ નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ ના મૂળ હેતુને નિષ્ફળ બનાવશે. શેખ સૈદુલુ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર અરજદારો દ્વારા રાખવામાં આવેલ આધાર બિનઉપયોગી છે કારણ કે તેમાંના તથ્યો દર્શાવે છે કે અરજી

દાખલ કરવા માટે મર્યાદાના સમયગાળાની ગણતરી કરવા માટે સમયમર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવી હતી. વર્તમાન કેસમાં આવી જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે ગેરહાજર છે. સમયમર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરીને વિલંબ માફ કરવાની સહજ સત્તા નગરપાલિકા અધિનિયમમાં વાંચવા માટે કોર્ટ નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ નું અર્થઘટન એ રીતે કરી શકે નહીં. તે સર્વવિદિત છે કે કોર્ટનું કાર્ય *jus discre non facere* છે, એટલે કે કાયદાની જાહેરાત અથવા નિર્ણય કરવાનું છે, અને કાયદાની ખાલી જગ્યાઓ ભરવાનું નથી. આમ, માત્ર એક જ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય છે કે નગરપાલિકા અધિનિયમ એવી કોઈ સત્તા વિશે વાત કરતો નથી જે નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલ અરજીમાં કોઈ વિલંબ માફ કરવા માટે ન્યાયાધીશને સત્તા આપે.

(૧૮) અગાઉના અવલોકનો અને વિશ્લેષણનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

એ) નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ માં ઉલ્લેખિત "ન્યાયાધીશ" કાર્યવાહીનો નિર્ણય કરવા માટે નિયુક્ત કરાયેલ "પર્સોના ડેક્લિનાટા" છે અને તેઓ "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે કાર્ય કરે છે, નહિ કે "કોર્ટ" તરીકે.

બી) નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ હેઠળ ન્યાયાધીશ સમક્ષની કાર્યવાહીને "દીવાની" સ્વરૂપની કાર્યવાહી કહી શકાય નહીં પરંતુ તે પડકાર હેઠળની ચૂંટણીની માન્યતા નક્કી કરવા માટે તપાસના સ્વરૂપની "વૈધાનિક કાર્યવાહીઓ" છે.

સી) સમયમર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની જોગવાઈઓ નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ને લાગુ પડતી નથી. નગરપાલિકા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૧૪ હેઠળ તેમાં નિર્ધારિત સમય મર્યાદા પછી દાખલ કરવામાં આવેલી કોઈપણ અરજી અથવા ચૂંટણી અરજી વિલંબ માફ કરીને સ્વીકારી શકાય નહીં.

(૧૯) ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં, અમે, તેથી, નિઃસંકોચપણે ઠરાવીએ છીએ કે ચૂંટણી અરજી નં. ૨ વર્ષ ૨૦૧૫ માં નિશાની ૬ હેઠળ ૬૬૭ એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ડિસ્ટ્રિક્ટ ભાવનગર દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૧૬ ના આદેશમાં દખલગીરીની જરૂર નથી.

(૨૦) તેથી અરજી નિષ્ફળ જાય છે, અને તેને કાઢી નાખવામાં આવે છે.

(હર્ષા દેવાની, ન્યાયમૂર્તિ)

(એ.એસ. સુપેરિઆ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*